

Ivan Cankar

ZGODBA
O ŠIMNU SIROTNIKU

Založba Bird Publisher, 2011

Naslov izvirnika:
Zgodba o Šimnu Sirotniku
Ivan Cankar

Ivan Cankar, 1911
Copyright © Bird Publisher, 2011

Založba:
Bird Publisher
DP, založništvo, d. o. o., Levčeva ulica 13, 1234 Mengeš
Telefon: +386 (1) 723 78 28
E-pošta: info@bird-publisher.com
www.bird-publisher.com
Urednik: Damjan Plut
Oblikovanje: Grafiza
PDF in e-knjiga narejena: junija 2011

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6-32(0.034.2)

CANKAR, Ivan, 1876-1918
Zgodba o Šimnu Sirotniku [Elektronski vir] / Ivan Cankar. - El.
knjiga. - Mengeš : Bird Publisher, 2011

Način dostopa (URL): <http://www.bird-publisher.com/>

ISBN 978-961-279-112-4 (pdf)
ISBN 978-961-279-113-1 (mobi)
ISBN 978-961-279-114-8 (ePUB)

257251840

Vse pravice pridržane. Nobenega dela te knjige ni dovoljeno reproducirati, prenašati ali uporabljati v izvorniku ali v prevodu v kakršni koli obliki in s katero koli tehniko, elektronsko, mehansko, s fotokopiranjem, snemanjem ali s katerim koli sistemom za shranjevanje, obdelavo in prenos podatkov brez pisnega dovoljenja založbe.

Ta e-knjiga je namenjena vaši osebni uporabi. Ni je dovoljeno prodajati naprej ali podariti drugim osebam.

Če bi želeli to e-knjigo podeliti z drugo osebo, prosimo kupite dodatni izvod te e-knjige vsaki osebi, kateri bi jo radi podarili.

Če berete to knjigo, a je niste kupili ali ni bila kupljena za vašo osebno uporabo, potem bi bilo dobro, da bi si kupili vaš lasten izvod te e-knjige. Zahvaljujemo se vam, ker upoštevate in spoštujete avtorsko delo vseh sodelujočih avtorjev in založbe.

Vsebina

I.....	6
II.....	10
III.....	14
IV.....	19
V.....	22
VI.....	25
VII.....	28
VIII.....	32

I

Ta zgodba, ki vam jo pripovedujem, se je pričela ob tistem času, ko je dopolnil Šimen petdeseto leto svojega življenja. V mestu pa se ljudje hitreje starajo, nego na polju. Komaj je človeku trideset let, se mu hrbet krivi, mu upadajo lica. Tudi meni se je tako zgodilo. Črni mestni prah pije kri kakor vodo.

Petdeset let je bilo Šimnu, pa je bil betežen starec. Kovač je bil, svojih polnih trideset let je služil enemu gospodarju; stal je na enem prostoru od začetka do konca, tako da se je zemlja že za ped globoko usedla pod njegovimi nogami. Ko je doslužil trideset let, so mu roke odpovedale, niso več vzdignile kladiva. In gospodar mu je rekel:

»Zvesto si mi služil, oj Šimen, dolgih trideset let. Zdaj pa so ti roke odpovedale, oj Šimen; na tla položi kladivo in pojdi z Bogom, kamor ti srce veleva!«

Tako je rekel gospodar. Zakaj postava delavcem je taka: drugim boš točil vino mladosti, pelin starosti boš sam popil.

Šimen se ni prerekal ne z Bogom, ne z ljudmi. Dejal je: »V posteljo pojdem, počakam smrti.« Tako je storil, ampak smrti ni bilo. Lačen je bil, truden in bolan. Pa je pomislil: »Velikokrat že so rekli, da je pravica na svetu; pojdimo torej ter spoznajmo, kje je pravica in kaj da je!«

Res se je Šimen napotil ter se je močno čudil, ko je spoznaval pravico. Kadar je izpregovoril besedo o pravici, so se mu smejali v obraz. Pa je preudaril: »Izpremenili so se časi; tista stvar, ki smo ji rekli pravica, ali je umrla, ali pa so jo drugače krstili. Ker skoraj bi dejal: če psu privoščijo kost, kako da ne bi starcu suhe skorje?«

Dolgo ni premišljeval. Zakaj prišel je gospodar tiste hiše, kjer je Šimen gostaril. Prišel je in je rekel:

»Trideset let si domoval v tej izbi, oj Šimen, in zmerom si bil zvest. Zakaj ne plačaš gostaščine?«

Šimen se je začudil.

»Kako bi, ko ni dela? Star sem, dajte, da v miru umrjem!«

»Ne boš, oj Šimen, zastonj umiral! Pojdi, kamor ti srce veleva!«

Šimen je povezal svojo culo in je šel. Zmerom bolj se je čudil, majal je z glavo in je rekel, da pravica ni živa stvar, ki jo človek lahko zgrabi in vpraša, kadar je treba, temveč da je izmišljena in abotna povest za otroke.

Prerekal pa se ni z Bogom in ne z ljudmi, temveč je sklenil v svojem srcu:

»Če v izbi ne, če ne v postelji, pa umrjem kraj ceste. Bliže bom grobu in duša bo že našla svojo pot!«

Res je legel kraj ceste in si je položil culo pod glavo, da bi v miru zaspal. Ampak prišli so ljudje in so rekli:

»Glejte ga, razbojnika, ob belem dnevu bi kraj ceste umiral!«

Vzdihnil je Šimen in je vstal.

»Saj sem rekel, oj ljudje, da bi rajši v izbi umrl!«

Še poslušali ga niso; gnali so ga pred sodnika. In tam so ga obtožili, da je hotel umirati kraj ceste.

»Čemu pa se potepaš, čemu pa ne delaš?« se je razsrdil sodnik.

»Saj bi!« se je branil Šimen. »Ampak roke nočejo, ne vzdignejo več kladiva!«

Odkod da je doma, ga je vprašal sodnik.

Ob tej besedi se je Šimnu čudno storilo. Molčal je in je premišljeval, pri srcu pa mu je bilo nadvse grenko.

»Odkod da si!« je vprašal sodnik.

»Daleč je, daleč; zdavnaj je, zdavnaj!« je rekel Šimen. »Koliko je – oj, petintrideset let in dalj, da niso videle tistih krajev moje oči ... oj, ne spoznale bi jih več!«

»Kaj bi tisto!« je rekel sodnik in je bil jezen. Ker oči sodnikove so take, da gledajo na papir, ne v srce. »Kaj bi tisto! Na odgovor te kličem, ne k molitvi! Povej, odkod da si, zato da te poženemo tja, ker se brez posla potepaš po tujih krajih!«

Šimen se je čudil.

»Na Prisojah sem rojen, pravi pismo; ali spomin ne vidi več tistega kraja, ne spoznal bi ga več, še v sanjah ne ...«

Nič ga niso več izpraševali; prijeli so ga in so ga gnali kakor tatu. Šimen je prigovarjal biričem, poizkušal je, da bi jih izmodril.

»Saj nič drugega ne maram, nego da v miru umrjem kraj ceste. Čemu bi me zdaj še po svetu vlačili, ko je pot dolga in vožnja draga?«

Biriči ga niso poslušali, temveč so ga zaklenili v tesno, nepriljudno izbo z visokim omreženim okencem.

»Čuden je svet dandanašnji!« je pomislil Šimen, ko je bil sam. »Ko sem bil še mlad in močan, dvajset dolgih let sem koprnel, da bi videl tiste kraje, kjer sta umrla oče in mati, Bog jima daj nebesa. Dvajset let sem koprnel, dokler ni umrlo navsezadnje še koprnenje samo. In zdaj, glej, ko sem star in slab, zdaj, ko bi rad v miru zaspal, me gonijo, kamor mi srce nič več ne veleva. Preveč je moja pamet trudna, da bi razbistrila to modrost!«

Ko se je vzdramil in se je komaj danilo, so odprli duri in so ga poklicali. Šimen je vstal, vzel je culo in je šel brez godrnjanja, kamor so ukazali.

»Če nočejo, da bi kraj ceste umiral, pa naj mi posteljejo, kjer se jim zdi!«

Tako je preudaril in se ni prepiral z nikomer.

Gnali so ga križem po ulicah, naposled pa so ga potisnili v železni voz. Šimen je zavzdihnil in se je pokrižal.

»Če je ukaz tak, da potujemo, pa potujmo! Morda bo dal Bog, da se duša spotoma naveliča teh starih kosti!«

Ali Bog ni dal. Železni voz je vozil počasi, kakor polomljen koleselj. Vsako uro se je ustavil in je stal pod milim nebom po cele tri do štiri ure. Zakaj take ljudi, ki so drugim v spotiko in nadlego, no nalagajo na gosposke vozove, temveč med vreče, sodove in razbojnike. Časih je Šimen odve-

zal culo in si je privoščil kos kruha in skrbno odmerjen grizljaj slanine; kakor je hranil, je bila cula zmerom bolj ohlapna in beraška. Šimen pa si ni delal hudih skrbi. »Treba je, da človek kosi, kadar je čas kosila, in da večerja, kadar je čas večerje; vse drugo se bo že naredilo, kakor je božja volja!«

Gledal je skozi okno in je videl temne goré in zelene doline, pusto skalovje, bogate njive, gozdove in pašnike, samotne romarske cerkve, vasi in mesta; vse se je čudežno vrstilo in izpreminjalo pred njegovimi očmi; pokrajina je bila zmerom drugačna, ali zmerom mu je bila tuja.

»Daleč je pač še do tistih krajev, ki pravijo, da so moja domovina. Če ne z očmi, spoznal bi jih morda vsaj s spominom. Bo že Bog dal, da se biriči ne zmotijo in da me odlože tam, kjer je treba!«

Ko se je vozil tretjo noč, se mu je storilo bridko pri srcu in zato je spoznal, da so že blizu tisti kraji.

»Kako je pač tam?« je premišljeval. »Kakšni kraji so in kakšni ljudje? Ali bom še spoznal rodno koč, ali bom razumel govorico ljudi? Kako me bodo pozdravili, ko me ne poznajo ne po obrazu, ne po imenu, kakor jih jaz ne poznam?«

Tako je premišljeval, klonil je glavo globoko do kolen in je zadremal. Komaj je še dobro zadremal, ga je vzdramil birič; zunaj se je danilo.

»Kaj boš na vekomaj spal? Voz stoji že pol ure, ti pa smrčiš! Vstani in pojdi, zakaj doma si!«

Šimen je vzel culo, stopil je z voza in se je ozrl naokoli.

»Kaj to je moja domovina, pravite?«

Tudi spomin ni več spoznal teh lepih krajev. Zeleni, valoviti holmi, v daljavi temni gozdovi, bele vasi ob položnih rebrih.

Stopil je k njemu droben, sključen, čemereren starec, ki je držal v roki debelo gorjačo.

»Kaj ti si tisti?« je vprašal Šimna. »Tisti, ki ga bomo redili?«

»Ne vem, če sem tisti,« je rekel Šimen. »Ampak če iščete Šimna iz Prisojnice, sem jaz tisti Šimen!«

Z zlovoljnim očesom ga je premeril starec od glave do nog.

»Jaz sem pa občinski pisar in birič iz Prisojnice. Le z menoj, da bomo spoznali, kdo da si in čemu nam delaš sitnosti, ko imamo drugih preveč!«

Sredi njiv in travnikov je stala železniška postaja. Birič in Šimen sta se napotila v dolino.

»Kaj je še daleč do Prisojnice?« je vprašal Šimen, ker ni poznal kraja in pa tudi zato, da bi se malo porazgovoril.

»Glej ga!« je skoraj srdit odvrnil birič. »Na občinske stroške se vozari sem, jedel bi občinski kruh, pa še poti ne vé!«

»Kako bi vedel pot, ljuba duša!« ga je tolažil Šimen. »Pač je res, da sem bil rojen v teh krajih, vsaj pismo priča, ampak videl jih nisem blizu do štirideset let!«

»Kaj?« je planil birič. »Štirideset let? – Štirideset let se je potepal, sam Bog vedi kod, in zdaj, ko je nadložen, prihaja, da bi ga pitali! – Ali te nič ni sram?«

»Čemu bi me bilo sram?« je odgovoril Šimen ves miren in brez srda. »Umreti sem kanil v postelji, pa so me pregnali; legel sem kraj ceste, pa so me vzdignili; prosil jih nisem, pa so me naložili na voz. Če je kaj škode in sramote, njim očitaj oboje, ne meni!«

»Gospoda piše postave, zato jih piše zase!« je rekel birič in je umolknil.

Od sončnega jutra obžarjena se je zasvetila v dolini bela vas. Šimen je zasenčil oči z dlanjo; bleščalo se mu je od sonca in od lepote in zazdelo se mu je nenadoma, da je nekoč, kakor v davnih, že pozabljenih sanjah, videl ta kraj.

Birič je iztegnil roko in je pokazal v dolino.

»Tam doli je Prisojnica!« –

Tako se je pričela ta zgodba.